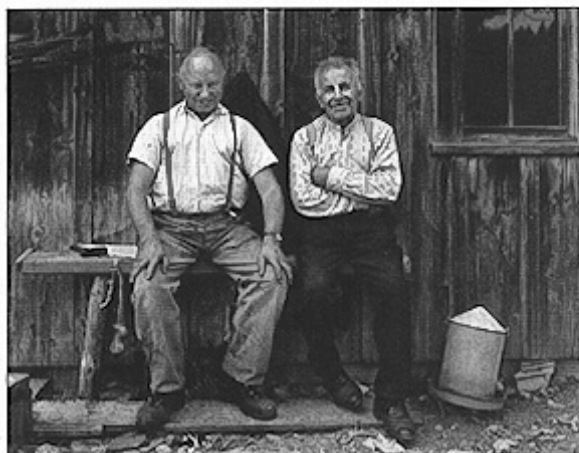

Peter Maurer

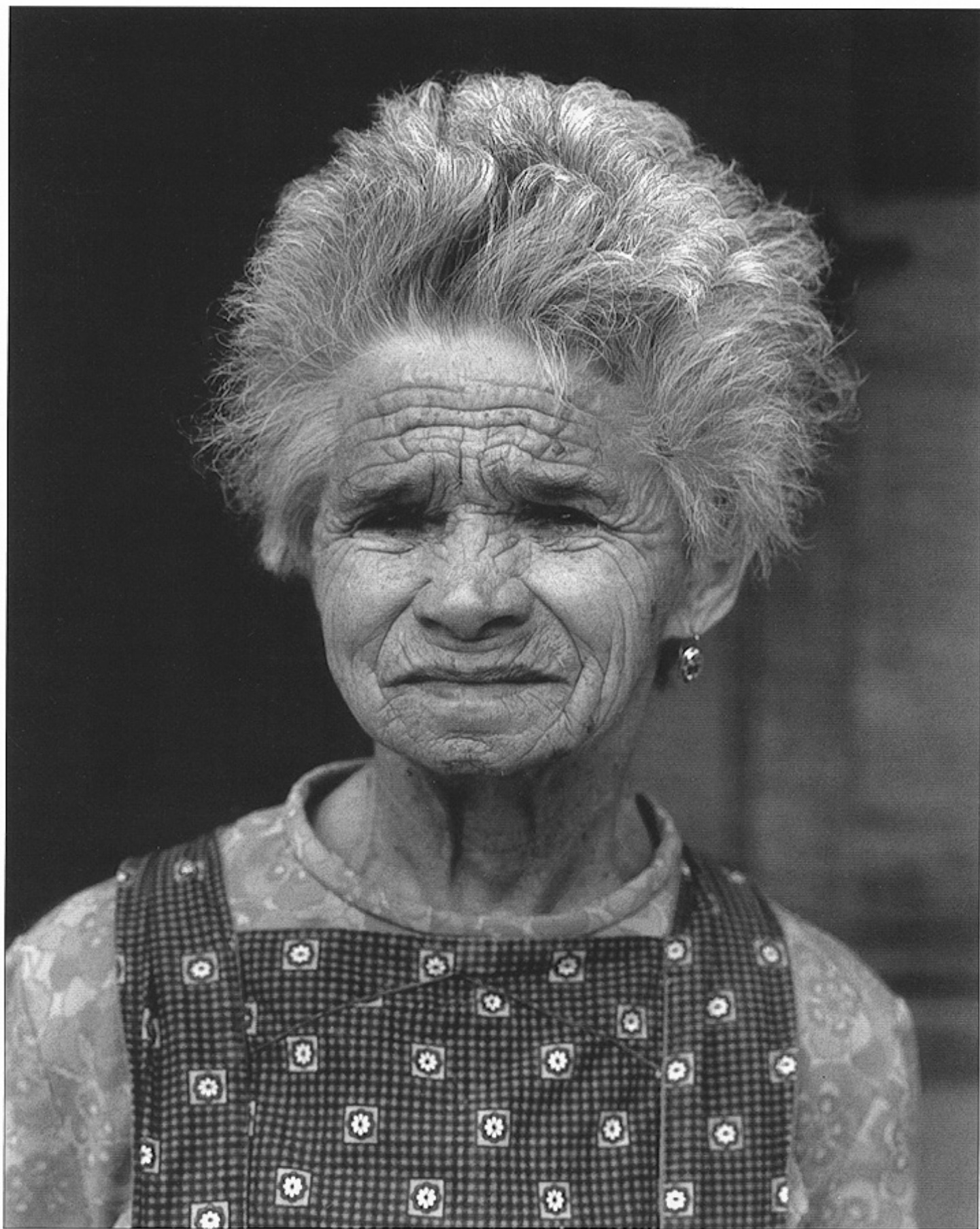
In 1985 heeft Peter Maurer (1963, winnaar 2e prijs Kodak European Award 1989) zijn eerste fotografische ontmoeting met de bewoners en gebruiken van het Zwitserse Appenzell. Appenzell is een kanton met een heel eigen geschiedenis. Het is gelegen tussen het meer van Konstanz (Bodensee) en het bergmassief Säntis en in zijn geheel omgeven door het kanton St.Gallen. Appenzell hoorde tot ver in de Middeleeuwen tot deze vorstabdij. Na hevige gevechten wist het zich in 1513 ervan los te maken en werd toen het 13e Zwitserse kanton. In 1597 splitst Appenzell zich in twee half-kantons: het katholieke Innerhoden en het protestante Ausserhoden. In de 18e eeuw diende Appenzell onder invloed van de naturalistische beweging van de Zwitserse filosoof en maatschappijcriticus Jean-Jacques Rousseau als *Kurort*. Beroemde artsen uit Zürich stuurden hun patiënten naar het ingeslapen dorp. Al gauw volgden indrukwekkende gasten; koningen, hertogen, prinsessen uit Zweden, Polen, Holland, Italië en Rusland, die op de genezende nectar *weit* afkwamen (residu van de kaasproductie).

Het zenith van populariteit was Ausserhoden. In 1848 werd in Heiden (Regio St.Gallen) zelfs een weit-kuur sanatorium opgericht, dat later veel oftalmologen en neurologen aantrok, de pioniers in medische revalidatie. Na de rage van de 19e eeuwse gezondheids cultus in sanatoria, Kurorten etc., heerst nu het wintertoerisme in dit gebied. Verder leeft men er voornamelijk van landbouw en industrie.

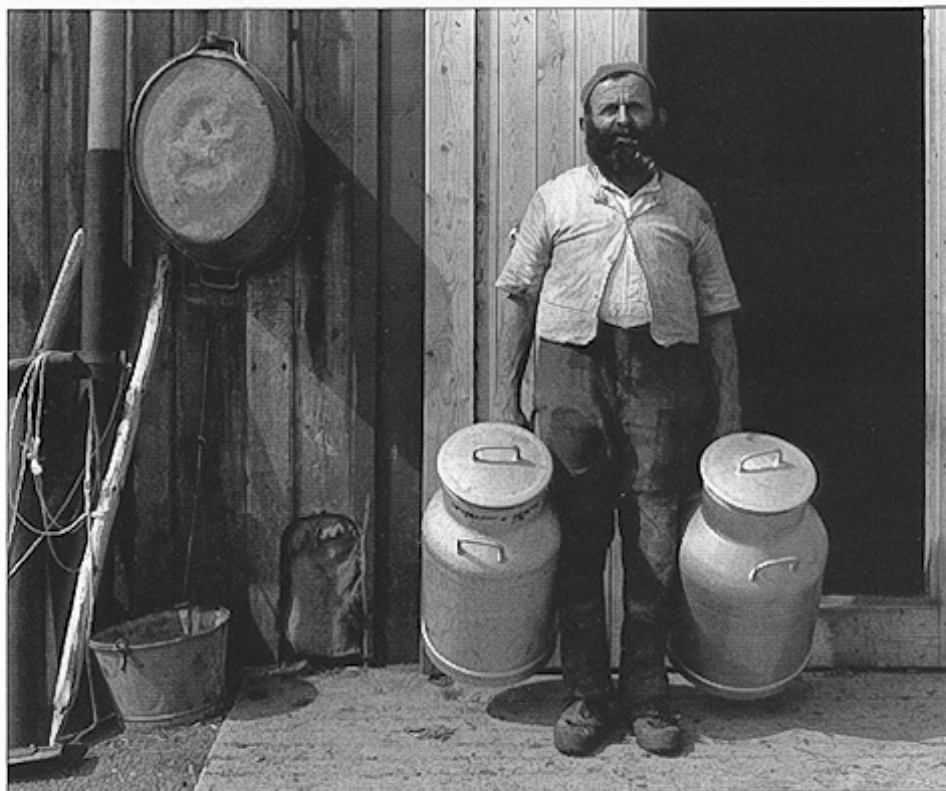

Emil Manser "Mäli's" zu Besuch bei Sepp Dobler, 1905

Appenzeller portretten

Theresie Brülisauer "Alois Bisches", Bürgerheim Appenzell, 1988

Marie und Albert Hirsche, Lank, z.d.

Albert Ras, "Näks", 1988

(rechterpagina) Sepp Dobler und Johann Dobler
"Barfüessler", 1985

De inwoners van Appenzell zijn van Keltische afkomst. De mannen zijn vooralsnog klein en doortrapt, de vrouwen blank met een fijn postuur, vaak met een sterk Romaans profiel.

Hun karakter heet gevoelig te zijn, zelden verlegen, humoristisch en gek op feesten. Ze wonen in boerderijen (zo'n 20 hoven per vierkante kilometer!) die qua vorm en gebruik een eenheid vormen en geheel uit hout bestaan. Daar het weide-gebruik weinig rendement oplevert wordt er veel huislijf bedreven in de vorm van weven, katoenverwerking, kaasproductie en folkloristische schilderkunst. Ook kennen de Appenzellers een oude cultuur wat betreft het maken van koeienbellenriemen, gebaseerd op de traditionele gedachte dat door deze bellen alle boze geesten verdreven worden. Maar landbouw vormt toch sinds de Eerste Wereldoorlog de belangrijkste bron van inkomsten. Een volk dat zo afhankelijk is van de grillen der natuur, brandmerkt het wisselen der seizoenen met oude gebruiken, waaraan een typisch muzikaal idioom is verbonden en zelfs politiek mee is gemoeid. De laatste zondag in April spelen en-plain-air kwintetten met twee violen, cello, bas en Alpine-spinet om de demonstraties van vrije democratie luister bij te zetten.

Eeuwenlange isolatie heeft tradities als deze in ere gelaten, maar vele jongeren hebben zich er toch aan onttrokken om hun heil in de stad te gaan zoeken. Een landschap waar je dagelijks mee moet vechten werkt op den duur aardig desillusionerend.

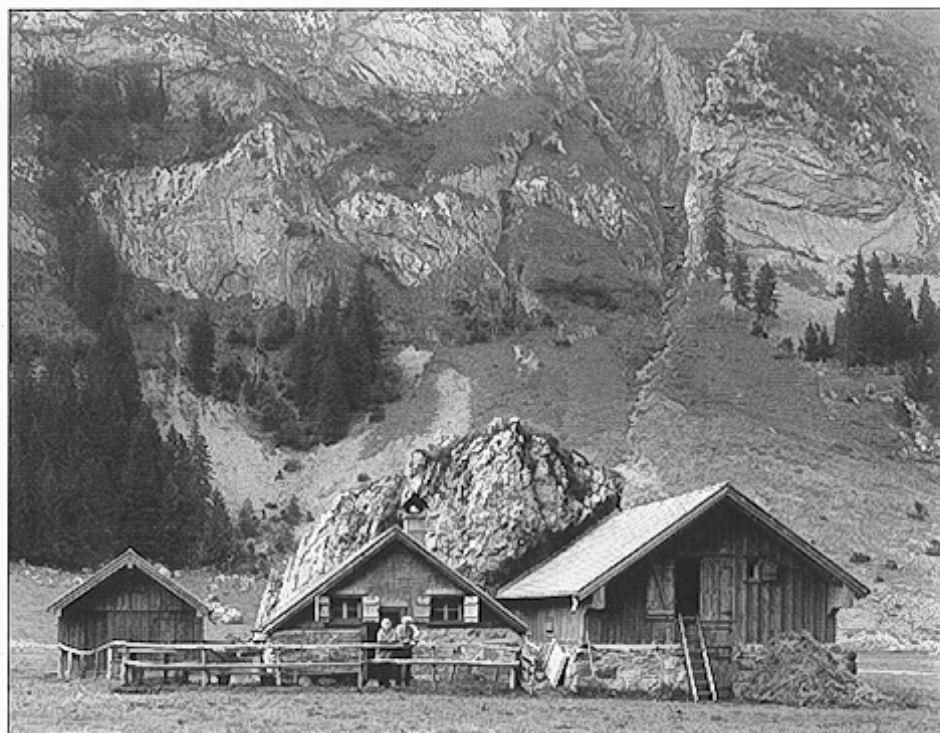
Vier jaar lang heeft Peter Maurer Appenzell bezocht en er gefotografeerd. Hij heeft men name in Innerhoden gewerkt en heeft kans gezien om de hermetische samenleving van de autochtone bevolking te doordringen, die de neiging heeft zich af te zonderen van iedere vreemdeling.

Maurer's foto's tonen de inwoners in hun autochtone omgeving, in hun exacte staat van zijn, op het moment dat hij ze aantreft. Daar waar zij werken en leven. Nadruk ligt op hun eenvoud en natuurlijke uitzaling, hun wonderlijke rust en trots die zij uitstralen, evenals hun onbeholpen verlegenheid en onmiskenbare gevoeligheid. Maurer heeft zijn modellen consequent frontaal gefotografeerd. Met enige distantie en distinctie. De vaak stokoude landbouwers staan in de deuropening van hun hoeve met zeis, sikkel, riek of hark, als symbolen van vruchtbare oogst, in hun grove, tanige handen geklemd. In andere foto's laat hij in close-ups hun karakteristieke koppen zien, als ware geologische afzettingen, met alle nadruk op de textuur van deze fascinerende gezichten.

In een historisch perspectief

Mogelijk kan de fotografie van Peter Maurer vergeleken worden met die van Paul Strand, maar

Herr und Frau Rusch-Streule, Alpchef Saualp, 1985

Joseph Holzer, 1985

(rechter pagina) Joseph Maurer "Strubes" in Sabin, 1911

diens benadering van zijn onderwerp was eerder afstandelijk te noemen. Hij fotografeerde mensen als monumenten en idealiseerde culturen die via tolken en intermediairs voor hem toegankelijk werden. Binnen de geschiedenis van de fotografie kennen we een andere 'etnografische topograaf': Irving Penn, die Berbers en Nomaden in het Zuiden van Marokko portretteerde, Makehuku-stamleden in Nieuw-Guinea en Sherpa's in Nepal, maar steeds in een gestileerde studio-opstelling, die Penn van meer belang achtte dan een geveinsd naturalisme. Ons oog wordt in zijn foto's getrokken naar de gewaden, hoofdtooiën, attributen als lansen, maskers, sieraden en tulbanden en naar de tatoeages van de gezichten en lichamen, die als symbolen werken van wegebbende culturen. Deze gestileerde werkwijze van antropologische topografie middels de fotografie vinden we terug in het boek *In The American West* een grondig project van Richard Avedon. Jarenlang heeft hij rondgezworven door de desolate westelijke staten van Amerika om *ranch-holders*, *barkeepers* en *drifters* te portretteren.

Peter Maurer sluit met zijn fotografie toch eerder aan bij de traditie en stijl van August Sander. Deze verkondigde tijdens een lezing in 1931: *'More than anything else physiognomy means understanding of human nature'*. In zijn levenswerk *'Men of the Twentieth Century'* vond deze uitspraak zijn neerslag. Het is een documentair project, in de zin van het vastleggen van informatie van sociologische en biologische aard, geïnspireerd op het brutale realisme van Otto Dix en de in die tijd opkomende beweging in de schilderkunst: Nieuwe Zakelijkheid.

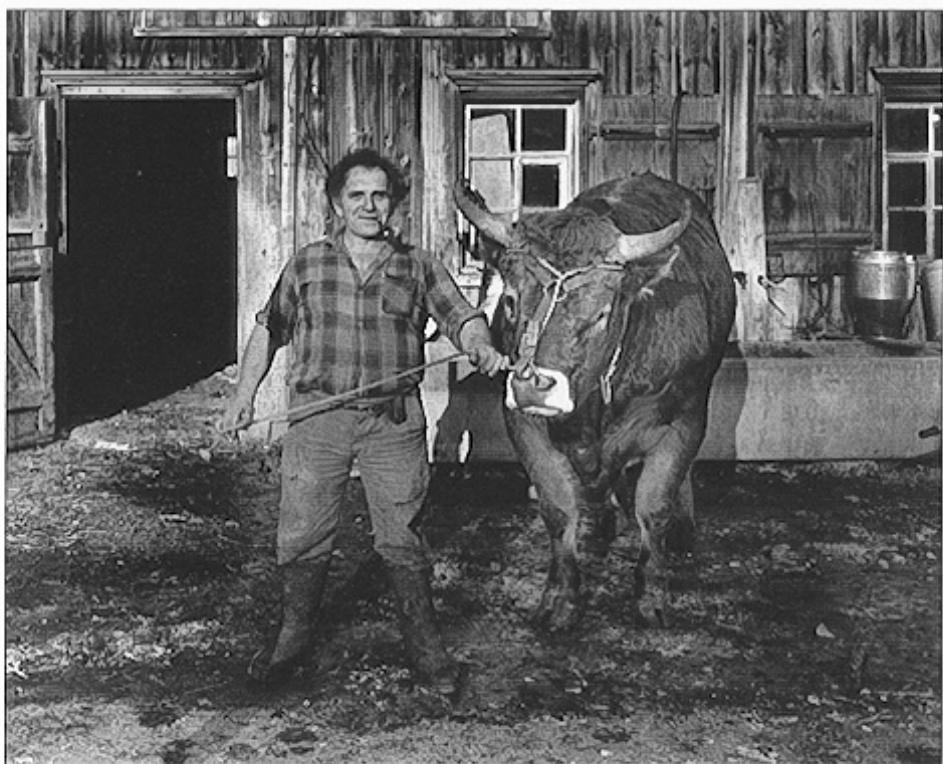
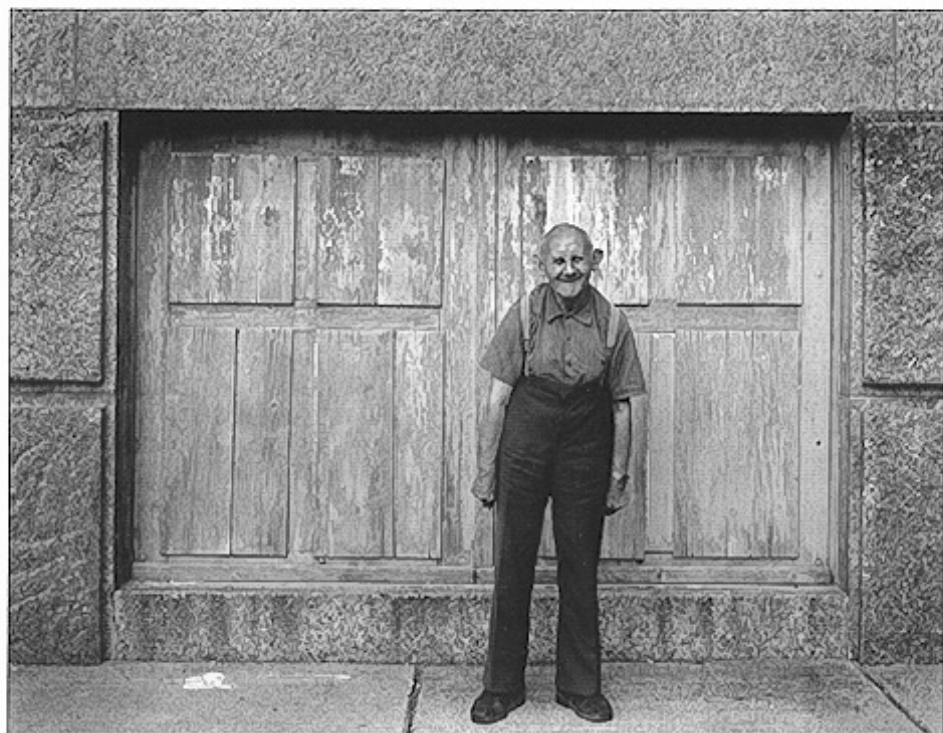
Heel objectief portretteerde Sander communisten en sociaal-democraten, industriëlen en arbeiders, intellectuelen en idioten ten tijde van de Weimar-Republiek in Duitsland, zonder zelf een politieke stelling in te nemen.

Met de types die Sander fotografeerde propageerde hij niet bepaald de ideologie van raciale zuiverheid, maar hekelde in satirische beelden de Duitse samenleving.

Peter Maurer's intentie om een, sociologisch en antropologisch gezien, waardevol document te realiseren deelt hij met Sander, evenals de statische, frontale weergave van zijn modellen in hun karakteristieke omgeving. De satirische impact is in de serie Appenzeller-portretten duidelijk secundair aan een oprecht eerbetoon bewezen aan een, nagenoeg uitgestorven, traditionele vorm van herghewoning in Zwitserland.

MIRELLE THIJSEN

Albert Dörig, "Gringel-Albert", Bürgerheim Appenzell, 1988

Uli Tobler, Hundwil, 1989

(rechterpagina) Benedict Signer, "Luchs", Gonten, 1988

Expositie

Galerie zur Stockeregg, Stockerstrasse 33, CH-8022 Zürich, Tot en met 23 mei, ma-vr 9-17 uur, weekends op afspraak, tel. 01-202 69 25.

Gelijktijdig loopt er de expositie The North American Indians van Edward S. Curtiss (vintage photographs 1898-1910).

